

Udskriftsdato: 13. december 2025

FOU nr 1983.36 (Gældende)

Arbejdsløshedsdagpenge under højskoleophold i udlandet

Ministerium: Folketinget

Arbejdsløshedsdagpenge under højskoleophold i udlandet

Henstillet til arbejdsdirektoratet at undergive spørgsmålet om adgangen til at modtage arbejdsløshedsdagpenge under kursusophold på henholdsvis den danske folkehøjskole Jaruplund og den nordiske folkehøjskole i Kungälv en fornyet, samlet overvejelse.

(J. nr. 1983-653-02).

A klagede over en afgørelse i skrivelse af 7. juni 1983 fra ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen, der havde tiltrådt en afgørelse fra arbejdsdirektoratet, hvorefter A ikke var berettiget til at modtage arbejdsløshedsdagpenge efter reglerne i arbejdsløshedsforsikringslovens § 62 og arbejdsdirektoratets AK-cirkulære nr. 74/79 under et 30 ugers kursus på den nordiske folkehøjskole i Kungälv i Sverige.

Til støtte for sin klage til mig anførte A, at hun var bekendt med, at andre havde modtaget dagpenge under kursusophold på den nævnte højskole, og at dette også gjaldt, for så vidt angår kursus på den danske folkehøjskole Jaruplund i Sydslesvig.

Det fremgik af sagen, at A i juni 1981 blev færdiguddannet som folkeskolelærer fra et statsseminarium. Hun var på dette tidspunkt bosiddende i Svendborg kommune, hvor der efter A's oplysninger var en meget betydelig arbejdsløshed blandt folkeskolelærere. Da hun ikke kunne opnå beskæftigelse som lærer, tilmeldte hun sig et 30 ugers kursus på den nordiske folkehøjskole i Kungälv, beliggende ca. 20 km nord for Göteborg i Sverige.

Ved henvendelse til arbejdsformidlingen i Svendborg og til sin arbejdsløshedskasse, FTF-A, fik A oplysning om, at hun ikke ville være berettiget til at modtage arbejdsløshedsdagpenge under opholdet på højskolen.

Hun ansøgte herefter arbejdsdirektoratet om ret til at bevare arbejdsløshedsdagpenge under opholdet på højskolen og henviste i den forbindelse til, at der er adgang til at modtage arbejdsløshedsdagpenge under ophold på den danske folkehøjskole Jaruplund, der ligger 7 km syd for Flensborg.

I anledning af A's ansøgning modtog arbejdsdirektoratet en udtalelse fra FTF-A, der anførte, at A efter kassens opfattelse ikke under opholdet i Sverige kunne siges at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, og at højskoleopholdet ikke var godkendt i henhold til højskoleloven.

I sit afslag i skrivelse af 3. november 1981 til A anførte arbejdsdirektoratet, at direktoratet var enig med kassen i, at et kursus på den nordiske folkehøjskole i Kungälv ikke var omfattet af de gældende regler for udbetalingen af dagpenge under kursusdeltagelse, jfr. arbejdsdirektoratets AK-cirkulære nr. 74/79, pkt. A I. Arbejdsdirektoratet tilføjede, at de gældende regler for kurser på Jaruplund folkehøjskole var »særregler af midlertidig karakter«.

A klagede over arbejdsdirektoratets afgørelse til ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen.

I skrivelse af 15. marts 1982 til en af de andre deltagere, B, i det kursus på den nordiske folkehøjskole, som A deltog i, godkendte arbejdsdirektoratet, at han kunne bevare retten til arbejdsløshedsdagpenge under deltagelse i højskolekurset. A sendte ankenævnet en kopi af denne afgørelse.

I en skrivelse til mig anførte A, at hun under højskoleopholdet var aktivt arbejdssøgende. Således blev hun på grundlag af ca. 15 skriftlige ansøgninger indkaldt til ansættelsessamtaler ved 4 forskellige skoler. Hun rejste til Danmark 3 gange for at deltage i disse samtaler. Hun modtog herefter tilbud om ansættelse som fast vikar i 3 kommuners skolevæsen og valgte en ansættelse (pr. 1. august 1982) som fast vikar på en skole i X kommune.

I skrivelse af 20. juli 1982 meddelte A ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen, at yderligere 2 deltagere på højskolekurset - med henvisning til arbejdsdirektoratets afgørelse i skrivelse af 15. marts 1982 - havde opnået ret til arbejdsløshedsdagpenge, mens de deltog i kurset.

Som nævnt tiltrådte ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen i skrivelse af 7. juni 1983 til A arbejdsdirektoratets afslag på hendes ansøgning om ret til at bevare arbejdsløshedsdagpenge under højskolekurset. I afgørelsen anførte ankenævnet, at ankenævnet ikke fandt, »at et medlem under deltagelse i et kursus i udlandet kan anses for at være aktivt arbejdssøgende i det omfang, som arbejdsløshedsforsikringsloven forudsætter«.

I en skrivelse af 15. maj 1984 til arbejdsdirektoratet anførte jeg følgende:

»Efter min gennemgang af sagen finder jeg at måtte henstille til arbejdsdirektoratet at undergive spørgsmålet om adgangen til at modtage arbejdsløshedsdagpenge under kursusophold på henholdsvis den danske folkehøjskole Jaruplund og den nordiske folkehøjskole i Kungälv en fornyet, samlet overvejelse, jfr. nærmere nedenfor.

Jeg har fra undervisningsministeriet, direktoratet for folkeoplysning, frie grundskoler m.v., telefonisk indhentet oplysninger om, at folkehøjskolen Jaruplund ikke er godkendt efter højskoleloven og heller ikke modtager statstilskud efter loven om statsstøtte til visse private skoler. Efter undervisningsministeriets opfattelse er der ikke hjemmel til at lade en skole i udlandet være omfattet af højskoleloven eller skolestøtteleven. Jaruplund modtager dog indirekte statsstøtte gennem undervisningsministeriets bevilling til det danske mindretal i Sydslesvig.

Undervisningsministeriet yder særligt finanslovstilskud til den nordiske folkehøjskole i Kungälv.

Om adgangen til at bevare arbejdsløshedsdagpenge under kursusdeltagelse har der i årene 1973 til 1978 været udstedt en række cirkulærer fra arbejdsdirektoratet. Indtil ændringen (pr. 1. juli 1979) af bestemmelsen i § 62 i loven om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (ved lov nr. 229 af 6. juni 1979) var cirkulærene alene vejledende for arbejdsløshedskasserne og arbejdsformidlingskontorerne ved afgørelsen af, hvorvidt arbejdsløshedskassemedlemmer under deltagelse i kursusvirksomhed m.v. kunne betragtes som ledige og arbejdssøgende, og dermed dagpengeberettiget i henhold til arbejdsløshedslovens § 57. Jeg henviser i den forbindelse til den sag, der er omtalt i ombudsmandens beretning for året 1978, side 274-87.

Ved siden af de almindelige cirkulærer om adgangen til at bevare arbejdsløshedsdagpenge under højskoleophold havde arbejdsdirektoratet i AK-cirkulære nr. 12/78 af 3. marts 1978 meddelt, at deltagelse i kurser på Jaruplund folkehøjskole i Sydslesvig kunne anses for omfattet af ordningen om adgang til at bevare dagpengeretten under kursusdeltagelse.

Arbejdsdirektoratets cirkulærer var således udtryk for den opfattelse, at medlemmer af en arbejdsløshedskasse under kursusdeltagelse, herunder på Jaruplund folkehøjskole, fortsat kunne anses for at være ledige og for at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.

Cirkulæret vedrørende Jaruplund må yderligere anses som udtryk for, at der var adgang til at fravige det almindelige udgangspunkt, hvorefter der ikke kan udbetales dagpenge under ophold i udlandet. Arbejdsløshedsforsikringsloven indeholder ganske vist ikke udtrykkelige regler med krav om bopæl eller ophold her i landet som betingelse for at modtage arbejdsløshedsdagpenge, men det har i forarbejderne til arbejdsløshedsforsikringsloven og i forbindelse med en lovændring i folketingsåret 1972-73 været fremhævet, at den danske arbejdsløshedsforsikring er nøje knyttet til det danske arbejdsformidlingssystem.

Jeg har forstået arbejdsdirektoratets cirkulære om adgangen til at bevare dagpenge under ophold på Jaruplund folkehøjskole således, at der efter omstændighederne kan være adgang til at bevare dagpengere retten under ophold i udlandet, hvis den geografiske afstand ikke er større, end at der er sikkerhed for en tilstrækkelig kontakt med arbejdsformidlingen. Jeg har i den forbindelse bemærket mig, at det i AK-cirkulære 74/79 i afsnit B er forudsat, at de normale krav om fremmøde i arbejdsformidlingen kan lempes, når et arbejdsløshedskassemedlem deltager i et højskolekursus.

Ved lov nr. 229 af 6. juni 1979 om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. blev bestemmelsen i § 62 ændret således, at forudsætningen om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet fremgår klart af lovteksten, og således at det også af lovteksten fremgår, at der normalt ikke kan udbetales dagpenge under uddannelse. Der blev samtidig indsat en bestemmelse, hvorefter arbejdsdirektøren fik bemyndigelse til at udstede regler om, i hvilket omfang dagpenge kan bevares under uddannelse.

Til afløsning af de tidligere cirkulærer vedrørende udbetaling af dagpenge under kursusdeltagelse udstedte arbejdsdirektoratet herefter AK-cirkulæret nr. 74/79 af 27. juni 1979.

Cirkulæret indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

A. Kursets art

»Dagpengeretten kan herefter fortsat bevares under deltagelse i:

I) Kurser på højskoler eller husholdningsskoler, godkendt i henhold til lov nr. 259 af 4. juni 1970, herfra dog undtaget de på skolerne afholdte kurser, der har karakter af egentlige uddannelser, eller er led i sådanne,

...

V) a) Andre kurser af indtil 1/2 års varighed, når disse ikke har karakter af egentlige kompetencegivende uddannelser eller er led i en sådan længerevarende uddannelse.

...

b) Arbejdsdirektøren vil efter en vurdering i det enkelte tilfælde kunne godkende kurser m.v. af indtil 1 års varighed.«

Som nævnt ovenfor anførte arbejdsdirektoratet i sin afgørelse i skrivelse af 3. november 1981 i (A's) sag i tilslutning til en udtalelse fra FTF-A, hvorefter den nordiske folkehøjskole i Kungälv ikke var godkendt efter højskoleloven, at den nordiske folkehøjskole ikke kunne anses for at være omfattet af cirkulærets bestemmelser.

Herudover anførte arbejdsdirektoratet i sin udtalelse af 18. november 1983 i anledning af (A's) klage til mig, at folkehøjskolen i Jaruplund er statsanerkendt.

Efter det oplyste har arbejdsdirektoratet ikke vurderet (A's) ansøgning om at bevare dagpengeretten under opholdet på den nordiske folkehøjskole i Kungälv på grundlag af bestemmelsen i cirkulærets pkt. A, V, b. Det fremgår ikke af arbejdsdirektoratets skrivelse af 15. marts 1982 i sagen vedrørende (B), om denne afgørelse er truffet på grundlag af denne bestemmelse.

Afvigende fra arbejdsdirektoratets begrundelse for sin afgørelse lagde ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen i sin afgørelse i skrivelse af 7. juni 1983 til (A) vægt på, at et medlem under deltagelse i et kursus i udlandet ikke kan anses for at være aktivt arbejdssøgende i det omfang, som arbejdsløshedsloven forudsætter.

Forholdet er således dette, at arbejdsdirektoratet i sin afgørelse i (A's) sag og i sin udtalelse i anledning af klagen til mig har lagt afgørende vægt på, at den nordiske folkehøjskole ikke er godkendt efter højskoleloven. Det må heroverfor tages i betragtning, at heller ikke folkehøjskolen Jaruplund er godkendt efter højskoleloven.

Som nævnt lagde ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen i sin afgørelse vægt på, at et arbejdsløshedskassemedlem ikke under deltagelse i et højskolekursus i udlandet kunne anses for at være aktivt arbejdssøgende. Den samme begrundelse gav ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen i en sag vedrørende et medlem af journalisternes arbejdsløshedskasse, der deltog i et kursus på Nordens Folkehøjskole Biskops-Arnö. Heroverfor må det tages i betragtning, at også folkehøjskolen Jaruplund er beliggende i udlandet, og derfor principielt omfattet af ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringens vurdering.

I en rundskrivelse (F-AK-Nr. 6/83) af 28. november 1983 har arbejdsdirektoratet meddelt, »... at der i medfør af AK-cirkulære nr. 74/79 af 27. juni 1979, punkt A. I. kan oppebæres dagpenge under deltagelse i kurser på Jaruplund Folkehøjskole i Sydslesvig som den eneste højskole udenfor landets grænser. Der kan således ikke oppebæres dagpenge under ophold på andre højskoler beliggende i udlandet, herunder de nordiske lande.«

Denne rundskrivelse synes at bygge på en forudsætning om, at den danske folkehøjskole Jaruplund er godkendt i henhold til lov nr. 259 af 4. juni 1970 om folkehøjskoler, husholdningsskoler og efterskoler, jfr. herved også arbejdsdirektoratets udtalelse i skrivelse af 18. november 1983 til mig, hvori det anføres, at folkehøjskolen Jaruplund er statsanerkendt. Som det fremgår af, hvad der er anført ovenfor s. 37, må jeg imidlertid forstå, at denne forudsætning ikke er rigtig.

På denne baggrund og i øvrigt efter min gennemgang af sagen finder jeg at måtte henstille til arbejdsdirektoratet at undergive spørgsmålet om adgangen til at modtage arbejdsløshedsdagpenge under kursusophold på henholdsvis den danske folkehøjskole Jaruplund og den nordiske folkehøjskole i Kungälv en fornyet, samlet overvejelse. Jeg går ud fra, at der i forbindelse hermed vil blive tilvejebragt mere præcise oplysninger om de to institutioners retlige status, og at det vil blive søgt afklaret, om der findes andre, tilsvarende institutioner uden for landets grænser, for hvis vedkommende spørgsmålet er eller kan blive aktuelt.

...

Jeg går ... ud fra, at arbejdsdirektoratet vil drage omsorg for, at behandlingen af A's sag i påkommende tilfælde genoptages.

...«

Supplerende oplysninger om sagen

Arbejdsdirektoratet meddelte mig, at direktoratet fandt det nødvendigt at ophæve direktoratets AK-cirkulære nr. 74/79 af 3. marts 1978 om bevarelse af dagpengeretten under deltagelse i kurser på Jaruplund folkehøjskole, Sydslesvig. Arbejdsdirektoratet bemærkede, at arbejdsløshedsforsikringsloven er territorielt begrænset til Danmark (excl. Færøerne og Grønland), og henviste til, at ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen tidligere havde truffet afgørelse om, at et medlem under deltagelse i et kursus i udlandet ikke kan anses for at være aktivt arbejdssøgende i det omfang, arbejdsløshedsforsikringsloven forudsætter. Denne opfattelse dækkede til fulde arbejdsdirektoratets praksis.

Arbejdsdirektoratet redegjorde endvidere for visse overgangsordninger, der blev fulgt med hensyn til kommende deltagere i kurser på Jaruplund, som havde fået berettigede forventninger om, at dagpengeretten kunne bevares under kursusdeltagelse på Jaruplund.

Jeg meddelte arbejdsdirektoratet, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.